Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

для студентів 2 курсу факультету педагогічної освіти

Галузь знань 01 Педагогічна освіта
Спеціальність 012 Дошкільна освіта
Кваліфікація: Бакалавр дошкільної освіти. Вихователь дітей раннього та дошкільного віку

Уклала: Світлана Цюра

Затверджено
на засіданні кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
“ 30 ” серпня 2021, протокол № 1

Завідувач кафедри _____Проф. Квас О.В.

Львів – 2021

Вступ

Освітньо-професійною програмою і навчальним планом для вивчення курсу «Основи науково-педагогічних досліджень» передбачено 64 години аудиторних занять (32 год. лекцій та 32 год. практичних) і 26 годин самостійної роботи

Програма навчальної дисципліни складається з 2 *змістових модулів*:

1. Теоретичні основи науково-педагогічних досліджень.
2. Організація, проведення та оформлення результатів педагогічного дослідження.

У *першому* модулі студенти розглядають особливості науково-педагогічних досліджень, їх рівні, понятійно-категоріальний апарат, концепцію, логіку та етапи наукового пошуку

У *другому* модулі вивчають та апробують теоретичні й емпіричні методи педагогічного дослідження, соціологічні методи та знайомляться з методами математичної обробки отриманих результатів .

Мета курсу: формування у студентів розуміння теоретичних засад та процедури науково-педагогічних досліджень, особливостей, рівнів та методів, логіки та структури їх проведення

Навчальні цілі курсу:

– осмислення студентами сутності і завдань наукової діяльності у галузі знань Освіта/Педагогіка, формування у майбутніх педагогів основ компетентностей планування та організації науково-педагогічних досліджень;

– досягнення розуміння студентами особливостей, рівнів та методів науково-педагогічних досліджень;

– формування умінь проведення науково-педагогічних досліджень у дошкільних закладах освіти .

У процесі вивчення студентами курсу, опанування його теоретичними, методологічними, методичними і практичними засадами формуються:

***Знання та розуміння*:**

- сутності і завдань наукової діяльності як інтелектуальної і творчої діяльності, що спрямована на отримання і використання знань у сфері виховання дітей раннього і дошкільного віку;
- форм наукової діяльності – фундаментальних та прикладних наукових досліджень виховання дітей раннього і дошкільного віку створення сучасних педагогічних технологій та методик для забезпечення оптимальних умов пізнавальної діяльності у сфері дошкільної освіти;
- рівнів педагогічного дослідження та методології наукової діяльності для аналізу й вдосконалення виховання дітей раннього і дошкільного віку;
- понятійно-категоріального апарату дослідження для аналізу та оцінювання психолого-педагогічних, методичних факторів і наслідків їх застосування;
- структури, логіки та етапів проведення науково-педагогічних досліджень для побудови цілісного освітнього процесу з урахуванням основних закономірностей його перебігу;
- методів науково-педагогічного дослідження для враховування рівнів розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання;

уміння:

– систематизувати й упорядковувати отриману інформацію, диверсифікувати джерела з проблем виховання дітей раннього і дошкільного віку та створення сучасних педагогічних технологій та методик у сфері дошкільної освіти;

–аналізувати теоретичні й емпіричні методи науково-педагогічних досліджень і визначати їх доцільність у контексті мети і завдань виховання дітей раннього і дошкільного віку, забезпечення оптимальних умов пізнавальної діяльності у сфері дошкільної освіти;

–проєктувати процедуру дослідження, логіку наукового пошуку з врахуванням знань про природу і вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, обдарованих дітей, дітей з особливими освітніми потребами;

–розвивати наукове системне мислення для планування професійних дій, нових проєктів, наукових досліджень для того, щоб проєктувати та застосовувати сучасні педагогічні технології та методики;

–проєктувати та моделювати самостійне наукове дослідження;

комунікація:

–діяти й взаємодіяти в інформаційному просторі як активний учасник освітнього середовища;

–застосовувати інформаційно-комунікаційні технології на різних етапах наукових досліджень;

– конструктивно взаємодіяти учасниками освітнього процесу, з носіями знань, збору та аналізу даних про індивідуальний розвиток дитини. управління якістю освітнього процесу.

–розвивати досвід наукової комунікації в усній і письмовій формі;

– розвивати досвід публічних презентацій проєктів, цілей та результатів наукових пошуків та розробляти навчально-методичні матеріали щодо покращення якості освіти;

автономія та відповідальність:

– ранжувати цінності, цілі і завдання педагогічної діяльності і наукові діяльності на основі етичних стандартів педагогічної\ професії та законодавства України про освіту;

–аналізувати й оцінювати педагогічні знання, нові ідеї і цілі соціально відповідально і свідомо на основі принципів людиноцентризму та прав людини;

– нести особисту відповідальність за організацію та проведення педагогічного дослідження, достовірність, надійність і об’єктивність отриманих результатів.

Політика виставлення балів:

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:

І. Поточна навчальна діяльність студента – 50% семестрової оцінки:

– семінарсько-практичні заняття – 2 бали), при цьому:

2 бали — студент виконав усі завдання згідно плану заняття;

1 бал — студент виконав окремі елементи завдань;

Максимальна кількість балів – 32;

– контрольні заміри (2 модульні контролі за тестовими завданнями у тому числі в системі Moodle).

Максимальна кількість балів – 10;

– самостійна робота та виконання індивідуальних завдань – 2 бали за завдання (вибір завдань із запропонованого переліку робить студент).

Максимальна кількість балів – 8.

II. Іспит — 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів — 50.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності під час вивчення курсу забезпечується:

- обговоренням на першому лекційному та першому семінарсько-практичному занятті норм академічної доброчесності;
- обговоренням на першому лекційному та першому семінарсько-практичному занятті видів, форм і методів навчальної діяльності студента, вимог щодо оцінювання результатів і критеріїв оцінювання;
- повідомлення студентів про наслідки плагіату чи інших форм недоброчесності (їх виявлення в письмовій роботі студента є підставою для незарахування викладачем завдання, незалежно від масштабів плагіату чи обману);
- неможливість (заборона) користування мобільними пристроями під час іспиту, виконання модульних контрольних робіт і самостійних практичних завдань під час аудиторних занять (за винятком часу, відведеного для виконання розрахункових завдань чи задач);
- обов'язкове посилання на використані літературні джерела під час написання навчальних завдань (есе, матеріалів доповідей, схем, графіків та ін.)

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються

ТЕМИ, ПЛАН І ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1. Сутність і завдання наукової діяльності. (2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Наука як система знань і сфера людської діяльності.
2. Наукове пізнання, сутність, його рівні і види.
3. Форми наукової діяльності – фундаментальні та прикладні наукові дослідження
4. Обговорити 2-3 власні приклади формулювання проблеми з метою майбутнього дослідження - виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням сучасних педагогічних технологій та методик у сфері дошкільної освіти.

Форма проведення: семінарське заняття; методи: робота в малих групах, «мозковий штурм».

Література: основна 3,4,5; додаткова 6,7,9,10,11

Семінарське заняття № 2. Загальнонаукова методологія досліджень (2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Філософія людиноцентризму в сучасній системі освіти.
2. Загальна теорія систем - спеціально-наукова і логіко-методологічна концепція дослідження об'єктів, які є системами.
3. Біогенетичний, соціогенетичний, персоногенетичний, культурно-історичний підходи у педагогічному дослідженні.

Індивідуальне завдання. Рефлексивний аналіз сформульованої студентом проблеми дослідження питань виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням сучасних педагогічних технологій та методик у сфері дошкільної освіти у контексті філософії людиноцентризму.

Форма проведення: семінарське заняття; методи: робота в малих групах, дискусія, кейс-метод

Література: основна 3,4,5; додаткова 6,7,9,10,11,16

Семінарське заняття № 3. Науковий апарат педагогічного дослідження. Рівні педагогічного дослідження (2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Класифікація педагогічних досліджень за їх характером і змістом.
2. Характерні особливості емпіричного (практичного), теоретичного (прикладного) та методологічного (фундаментального), прикладного, якісного і кількісного педагогічного дослідження.
3. Актуальні проблеми галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Індивідуальне завдання 2. Презентація студентами результатів аналізу можливостей різних рівнів педагогічного дослідження на прикладі сформульованої ними індивідуальної проблеми дослідження

Форма проведення: семінарське заняття; методи: робота в малих групах, дискусія, кейс-метод

Література: основна 2,4,5; додаткова 6,7,8,9,11, 12, 13, 16

Семінарське заняття № 4. Науковий апарат педагогічного дослідження. Понятійна структура і концепція дослідження. (2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Ідея, концепція, гіпотеза наукового пошуку. Поняття концепції. Види гіпотез.
2. Педагогічні категорії і поняття та структура понятійно-термінологічного апарату дослідження Закони, закономірності, принципи у педагогічній теорії і їх місце в дослідженні.
3. Зовнішні і внутрішні чинники, суб'єктивні і об'єктивні фактори у розвитку педагогічних систем.
4. Педагогічні системи як системи суб'єктні і самоорганізовані. Освітні системи, як системи до певної міри самоорганізовувані - людський фактор у дослідженні.

Індивідуальне завдання 3. Презентувати свою ідею, концепцію, гіпотезу наукового пошуку та понятійно-термінологічний апарат дослідження на прикладі сформульованої студентом проблеми дослідницького пошуку

Форма проведення: семінарське заняття; методи: робота в малих групах, дискусія, кейс-метод
Література: основна 2,4,5; додаткова 6,7,8,9,11, 12, 13, 16

Семінарсько-практичне заняття № 5. Логіка та етапи педагогічних досліджень.
(2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Сучасне науково-педагогічне дослідження. Проблема, тема і актуальність дослідження.
2. Вивчення інформаційних джерел з проблеми дослідження.
3. Предмет, об'єкт, мета, завдання дослідження.
4. Структура та укладання тексту дослідження.
5. Теоретична і практична новизна дослідження.

Індивідуальне завдання 3. Презентація проєкту «Логіка та етапи педагогічного дослідження (на прикладі сформульованої студентом проблеми дослідницького пошуку)»

Форма проведення: семінарське заняття; методи: робота в малих групах, дискусія, кейс-метод
Література: основна 2,4,5; додаткова 6,7,8,9,11, 12, 13, 16

Семінарсько-практичне заняття № 6. Рівні та види науково-дослідної роботи студентів
(2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Формування у студентів навиків дослідницької діяльності.
2. Наукові дослідження студентів під керівництвом викладачів.
3. Персональний освітній простір студента.

4. Самостійні дослідження студентів в інформаційному просторі з розвитку свого особистісно-професійного потенціалу, комунікативних, організаторських навиків.

Групова робота/Індивідуальне завдання 4. «Вплив соціальних мереж на розвиток пізнавального потенціалу та емоційного інтелекту студентів»

Форма проведення: семінарське заняття; методи: робота в малих групах, дискусія, кейс-метод

Література: основна 2,4,5; додаткова 7,9,10, 16

Семінарсько-практичне заняття № 7. Джерельно-інформаційний простір педагогічних досліджень. (2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Історіографія та джерельна база наукового дослідження. Теоретичні та емпіричні педагогічні знання. Інтернет-джерела.
2. Досвід роботи педагогів як педагогічна інформація.
3. Мемуари, спогади, епістолярна спадщина, наукові публікації як джерела педагогічного досвіду.
4. Матеріали науково-педагогічних (етнографічних) експедицій.
5. Статистична інформація та якісні характеристики збору даних державними службами, громадськими організаціями, соціологами й психологами тощо
6. Вимоги до оформлення списку використаних джерел.

Групова робота/ Індивідуальне завдання 5 Аналіз і систематизація педагогічного досвіду виховання дітей раннього шкільного віку за обговореними критеріями

Форма проведення: семінарське заняття; методи: робота в малих групах, дискусія, кейс-метод

Література: основна 2,3,5; додаткова 6, 7,9,10, 16

Семінарсько-практичне заняття № 8. Класифікація методів педагогічного дослідження. Теоретичні методи.

(2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Класифікації методів педагогічного дослідження.
2. Теоретичні методи у педагогічному дослідженні: аналіз і синтез, індукція та дедукція, порівняння, класифікація, узагальнення, абстрагування, конкретизація.
3. Методи роботи з джерелами та літературою. Цитування. Реферування. Анотування. Тематичний тезаурус (упорядкований комплекс понять). Складання довідки.
4. Складання формально-логічної моделі (схеми). Складання матриці ідей.

Групова робота/ Індивідуальне завдання 6. Складання матриці ідей відповідно до обраної студентом проблеми дослідження.

Форма проведення: семінарське заняття; методи: робота в малих групах, дискусія, кейс-метод
Література: основна 2,3,4,5; додаткова 6, 8,9, 16

Семінарсько-практичне заняття № 9. Теоретичні методи дослідження Моделювання. (2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Побудова моделі відповідно до методології дослідження; визначення системоформуючого чинника моделі (кожного із параметрів результату);
2. Створення структури основних компонентів моделі та критеріїв оцінювання результатів кожного компоненту.
3. Створення фонових компонентів моделі; визначення етапів процесу та методів діагностики процесу і результатів, критичний аналіз дієвості моделі.
4. Оформлення моделі у вигляді словесного опису, графічного чи схематичного зображення.

Групова робота/ Індивідуальне завдання 6. Презентування результатів групової роботи «Модель педагогічних умов ефективності …..(на прикладі сформульованої студентом проблеми дослідницького пошуку)»
Форма проведення: семінарське заняття; методи: робота в малих групах, дискусія, кейс-метод, метод проєктів
Література: основна 2,,5; додаткова 8,9

Семінарсько-практичне заняття № 10. Історичні та компаративні методи дослідження у вивченні явищ школи та освіти. (2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Історико-хронологічний, історико-порівняльний, історико-типологічний, історико системний методи дослідження.
2. Методи компаративного аналізу у педагогічних дослідження.
3. Види компаративних досліджень та їх принципи

Індивідуальне завдання 7. Продемонструвати на занятті результати виконаного історіографічного та компаративного аналізу обраної педагогічної проблеми.
Форма проведення: семінарське заняття; методи: робота в малих групах, дискусія, кейс-метод
Література: 2,4,5; додаткова 7,9,10, 16

Семінарсько-практичне заняття № 11 Соціологічні методи дослідження явищ освіти і виховання. (2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Анкетування. Види анкетування.
2. Побудова анкети. Види питань.
3. Інтерв'ю: вільні і стандартизовані. Діагностичне і клінічне інтерв'ю.

4. Соціометрія як вивчення групової структури і взаємодії.
5. Фокус-група.

Індивідуальне завдання 8. Скласти питання для інтерв'ю і провести онлайн-інтерв'ю з батьками у docs.google.com/forms
Форма проведення: семінарське заняття; методи: робота в малих групах, дискусія, кейс-метод
Література:1, 2,3,5; додаткова 6,7, 16

Семінарсько-практичне заняття № 12 Емпіричні методи педагогічного дослідження (2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Інтроспекція – самоспостереження та рефлексивний аналіз як метод дослідження.
2. Педагогічна бесіда як метод отримання інформації. Види бесіди. Педагогічне спостереження, сутність, вимоги до застосування, види.
3. Вивчення і узагальнення педагогічного досвіду
4. Вивчення документації і результатів педагогічної діяльності, дитячих робіт.

Індивідуальне завдання 9. Дитячі роботи як джерело педагогічних знань.
Форма проведення: семінарське заняття; методи: робота в малих групах, дискусія

Література: 2,4,5; додаткова 7,9,10, 16

Семінарсько-практичне заняття № 13 Діагностичні методи педагогічного дослідження (2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Діагностичні методики вивчення педагогічних явищ – рівня навченості, компетентності, вихованості, параметрів особистості, дитячих та дорослих груп.
2. Діагностика особистості.
3. Діагностика групи.

Індивідуальне завдання 10. Продемонструвати на занятті результати добору діагностичних тестів для використання при дослідженні обраної педагогічної проблеми.

Форма проведення: семінарське заняття; методи: робота в малих групах, дискусія, кейс-метод
Література: 1,2,4,5; додаткова 7,9,10, 16

Семінарсько-практичне заняття № 14 Педагогічний експеримент. (2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Особливості педагогічного експерименту як методу наукового дослідження.
2. Види педагогічного експерименту. Вимоги до його організації.

3. Етапи проведення педагогічного експерименту

Індивідуальне завдання 10. Продемонструвати на занятті особливості педагогічного експерименту на прикладі сформульованої студентом проблеми дослідницького пошуку

Форма проведення: семінарське заняття; методи: робота в малих групах, дискусія, кейс-метод
Література: 1,2,4,5; додаткова 7,9,10, 16

Семінарсько-практичне заняття № 15 Математичні методи дослідження явищ освітнього процесу. **(2 години)**

Питання винесені на обговорення

1. Використання методів математичної статистики для визначення кількісних показників у педагогічних дослідженнях.

Форма проведення: семінарське заняття; методи: дискусія, кейс-метод
Література: 1,2; додаткова 7,16

Семінарсько-практичне заняття № 16 Презентація, популяризація й апробація результатів науково-педагогічних досліджень. (2 години)

Питання винесені на обговорення

1. Види та техніка презентації результатів індивідуальної та групової роботи.
2. Вимоги до апробації результатів науково-педагогічних досліджень.
3. Популяризація наукових знань – її доцільність і соціальний контекст

Презентація студентами результатів розробки схеми дослідження щодо обраної ними теми.

Форма проведення: семінарське заняття; методи: дискусія, кейс-метод
Література: 2, 3, 4; додаткова 7,16